

Kmet in šola.

Veliko je kmetov, ki sovražijo šolo iz dna svojega srca, ker so jo slabi duhovniki vedno slikali kot vzgojalnico satanovo. Veliko je zopet takih, ki pošiljajo svojega sinka v gimnazij in v črno šolo, — ker imajo edino to željo, da postane sin „gaspud“; zlasti v hišah, kjer nosi ljubezniva ženka hlačice, velja to načelo. In ako pregledamo vrsto duhovnov, najdemo večinoma med njimi kmetijske sinove; to pa znači, da so izgubili kmetijski gospodarji toli in toli domačih delavcev, katere morajo nadomeščati s tujci, z dragimi posli. Kmetijstvo trpi v teh razmerah. Ali pa naj zopet naglašamo pomen kmetijstva, brez katerega je vsak napredek narodov izključen? Čimbolj izobraženo, zavredno je kmetijstvo, temvečjo moč združuje v svoji žuljavi roki.

Torej kmet potrebuje šol in sicer svojih šol. Temelj izobrazbi ustvarja seveda ljudska šola. To delo pa naj bi nadaljevale poljedelske šole. Občine bi se lahko v ta namen združile in upeljivale zimske poljedelske tečaje ali šole.

Koroški učitelj Müller razvija v „Bauernzeitung“ tozadevni program. Take šole bi morale učence podučiti, kako naj bi pozneje kot gospodarji stopili neposredno v zvezo s svojimi odjemalci. S tem bi se deloma ponehalo oduševstvo posrednih trgovcev, deloma bi pa tudi mestni revnejši sljci cenejše in boljše blago dobavljali. Razložiti bi se moralo učencem nadalje tehnične pripomočke (stroje itd.) v poljedelstvu; kajti posledica pomanjkanja poslov zahteva upeljavo strojev. Nadalje bi bil glavni predmet take šole živinoreja; in zato so štajersko-koroške pokrajine kakor nalašč ustvarjene. Pri živinoreji potrebuješ manj poslov, obdelovanje travnikov ter paš pa ne obsega toliko težav in nevarnosti kakor drugo poljedelstvo.

Važno za kmete bi bilo tudi srednje šolstvo. Kmet naj razvija svoj duh, da stopi ednakopraven poleg drugih stanov in zahteva svoje pravice. Danes imamo v avstrijskih planinskih deželah le eno poljedeljsko srednjo šolo. Poljedelske šole (Ackerbauschulen), kakor je n. p. celovška, so sicer izvrstne, ali to je vse premalo. Kmet potrebuje strokovnih srednjih šol. Vsak kmet ne more pošiljati svojega sina na visoko šolo za poljedelstvo na Dunaju; za navadne razmere bi bilo to tudi predrago in nepotrebno. Kmet potrebuje splošne izobrazbe, kajti danes meni vsak sodnijski pisar, da stoji nad kmetom. Take srednje šole bi tudi poštene kmetijske uradnike v poljedelskih centralah (kakor n. p. pri ministrstvu za poljedelstvo itd.) izobrazile.

Seveda, — dokler bode država odpirala svoje žepce le tedaj, kadar prinese pohlevni kmetič svoje „štibre“, a jih zapirala, kadar kaj zahteva, — dokler bodo imeli ljudski sovragi krmilo v roki, — vse to ne bo šlo. Kmetje naj tedaj porabijo vsaj to šolstvo, katerega že zdaj imamo! In naj stražijo dan in noč pri šoli, da se ne vtihotapi duh suženstva in poneumnovanja! S tem si pridobi mladina potrebne izobrazbe, s katero bode znala ločiti tudi v politiki in javnem življenju — zrna od slame.

Tako se nam kaže šola zopet kot orožje, kot edino sredstvo za boljšo bodočnost. Koristnejše delo kakor podaritev največje dote („erbija“), stori tisti, kdor preskrbi svojemu otroku dober šolski podak.

Dopisi.

Iz Sreč pod Strmcem. Dragi „Štajerc“ hočem ti poročati nekaj iz našega kraja. Naš kraj je, žalibog, še dokaj zaspan, črn in klerikalni, ali tudi svojih somišljenikov in naprednjakov tu že dosti imaš. Pred kratkem so tu imeli klerikalci shod pri Hriberniku in na tem so seveda po stari svoji navadi udrihali po naprednjakih in po Štajercu, ali mi se za to ravno tako malo zmenimo kakor za čucka, ki laja na mimogredoče ljudi. Na tem shodu so ti klerikalci tudi trobili: kdor je Nemec in nemško govori, tisti bo vekomaj ferdaman. O ti neumna pokvaka, ali mar Bog ni ustvaril tudi Nemca? Pazi, da le ti ne boš ferdaman. Kadar se gre za nemške groše, ah takrat vam naš Hribernik prav dobro zastopi in govori po nemško, nje-

govni kompanjoni ravno tako. Nauči se rajši krščanske ljubezni, ki bi jo imel imeti do svojega očeta in do bratov, to bi se za te spodobilo, razumeš, Jaka Hribernik? Nemce in Štajercijance pa pusti pri miru, sicer primemo še hušjo in ostrejšo krtačo za tebe in tvoje klerikalne pajdaše. Torej poboljšaj se in delaj pokoro.

Novice.

Vaše in naše misli. Zadnji „Naš dom“ zopet toži in joka in stoka, da se človeku kar srce v prsih obrača. Mi mu delamo hude preglednice in zato piše: „Kdor čita v zadnjem času „Štajerca“, najde v njem same napade na različne osebe na Sp. Štajerskem“. Oprostite, to ni res; prvič niso samo napadi v našem listu, drugič pa ne kritikujemo samo oseb na Štajerskem, temveč tudi osebe na Koroškem in celo na Kranjskem. Ali pri tem smo mi nedolžni kakor novorojenček. Stvar je namreč ta, da ožigosa „Štajerc“ javno, kar se v javnosti slabega stori. In to je potrebno in to je celo dolžnost. Ko bi kaplanče Rabuza živel kakor sv. Alojzij, nikdar ne bi bilo čitati njegovega ljubkega imena v našem listu. Ko bi župnik Valenko iz Polensaka staremu revčku ne raztrgal srajce in bi raje, kakor sveti Martin, razrezal lastno sukunjo, da pokrije trpina, bi ga ne karali, temveč še hvalili. In tako dalje! Poleg tega pa znaje solzni gospodje okoli „Našega Doma“ prav gotovo še bolj psovati kakor hrvaški mešetarji. Prosimo, v predzadnji številki „F.hposa“ čitamo priporočilo, naj se ljudje naprednjakov „ogibljajo kakor gobavih oseb“. Ali je to uljudno, fino, elegantno? Ali nazivljate naprednjake sploh drugače kakor z „nemščurji“? Mi pa naj bi pisali v izbranih besedih kakor govore mestne frajlice, kadar jih pelje botrček k birmi? Ne boš kaže pihal, solznati „Dom“! Sicer pa vprašamo: Zakaj ne citate v našem listu nikdar napadov na kneza in škofa Lavantinskega? In zakaj ne kritikujemo prošta ptujkega? In župnika v Zg. Radgoni ter celo vrsto drugih mirnih duhovnov? Ker žive ti duhovni mirno, ker sterc svojo dolžnost in ne razburjajo in ne hujskajo naroda! Vsakemu svoje! Mirno bi živelu ljudstvo s svojimi dušnimi pastirji, ki bi — se zadnji držali papeževih besed. Zato pa moramo nadaljevati svoje pot v prid ljudstvu. Pri tem je čisto vseeno, ali piše list urednik Linhart ali Zavadih ali ta ali oni. Sploh si zapomnite, da piše naš list pravzaprav celotno neklerikalno ljudstvo. Razumite? Naš list je izraz duševne vznemirjenosti, nezadovoljnosti, zatiranosti ljudstva in kar to ljudstvo misli in čuti in dela in neguje, to pišemo mi. Razumite? ... Nadalje pravi „Naš Dom“: „Za ljubega Boga, „Štajerc“ nam naj pove, kako naj delamo za kmeta, in mi smo kar z njim!“ — Za ljubega Boga, to smo že tisočkrat povedali! Najbolje bode delali za kmeta, kadar ga pri miru pustite! Kajti velika laž vse vaše politike je: da bode kmetu pomagali. Sploh ne more nikdo kmetu pomagati, razven — kmet sam. Vi pa imate dvojno obličje. V časopisju pravite, da priporočate kmetu „izobrazbo po duštvih“; v resnici pa pitate kmete s copernicami, bedastimi igrami ter zapeljujete mladino v greh. V časopisju pravite, da pripravljate kmeta do „samopomoči v zadrugah“; v življenju pa ustanovljate mrtvo-rojena konzumna društva, ki opeharijo kmeta za zadnje groše in posojilnice, ki delajo s 7%! V časopisju pravite, da širite na shodih „politično samozavest“; na shodih pa hujskate izključno proti napredni misli, proti nemškemu trgovcu, nemškemu uradniku, nemškemu obrtniku, nemškemu kmetu; v tem tiči vse vaše delo. In to nizko delo je, žalibože, v marsikateri glavi brez strahu povemo, da niti najbolj navdušen Nemec ni nikdar tako surovo zagrižen, nahujskan, brezobziren kakor pristaši prvaško-klerikalne strahovlade! Odkrili smo vam tedaj jedro našega delovanja in to poštene. Torej, ne jokajte in ne stokajte, gospodje, temveč poboljšajte se raje. Ali to vam zaman priporočamo, kajti sami pravite, da bode „šli svojo pot naprej“. Storite to, — ali ne zamerite, da gremo mi tudi svojo pot naprej. In da se bode za naše delo bolj zmenili, kakor za lajanje

psov, prijazni redakterji črnih lističov, za-to p-stite nas skrbeti! Probatum est!

Prvaški računi. Oj ti prvaki znajo računati, da se človeku kar lasi žeže! „Marburger Zeitung“ je prinesla članek o občinski bilanci ptujski. In zdaj gre po vsem prvakišem časopisju vesela novica, da ima mesto Ptuj čez milij. dolga. Prvi je prinesel novico list, ki izvodi od kostij, katere mečejo pod škofovo mizo. In za njim capljajo „Narod“, „Slovenec“, „Domačina“ ter vsi zakotni lističi Križmanov. Hinarščina tiči v tem, da pišejo ti listi le o pasivni mestne bilanca, o aktivah pa drže jezik. Strva pa je sledeča in kdor kaj drugega trdi, je lažnik: Skupni dolg mestne občine znaša 1.138.091-19; leta 1894 je prevzel sedanji občinski zastop, kateremu načeljuje župan Ornig dolga za K 180.000, torej se je napravilo od 1894 do 1905 dolga za K 1.158.091-19. Kaj-negospodje računarji v prvakišem taboru, to razumete? Do sem ste se tudi resnice držali, ali tukaj vam je spodletelo in prišli ste v laž. Pozabili ste namreč povedati, da se je v tem dobi plačalo iz tekočih dohodkov dolga K 150.108-81. Poleg tega je dosegla občina s svojimi ustanovitvami izredno lep uspeh, kar dokazuje že dejstvo, da se je premoženje l. 1905 K 9.067-81 pomnožilo. Torej, prvakiški žurnalisti, ako vam je kaj za poštenje, poročajte svojim revnim ovčicam tudi te številke. Ali zaman zahtevamo to od vas, ker ste vedoma — lažniki. Sicer bi pa v interesu prebivalstva priporočali, naj napravijo prvaki v svojih občinskih red. Kaj pa „bela Ljubljana“? Ali je brezdolga? In kaj je s potresnimi denarici, ki se se poizgubili, — saj veste kako!

„Agenti“ za nemščino. List ljubljanski faruceljnov jih je iznašel, te „agente“, ki hudo dajo od vasi pa „agitirajo“ za nemščino v šolah. Plačani so ti „agenti“ seveda tudi i. s. j. plača — župan Ornig. Ta ubogi Ornig! Protestante baje plača, prusko državo podpira, velike kantske svote izdaja, da bi Slovence požrl. Ornig, kmalu bodeš suh, ako ne ponehaš! Ali brez šale: 1000 K plačamo vsakemu na roku kdor nam pokaže „agenta“ za nemščino, kdo ga mi ali ga je Ornig najel. Ras je pa, pridejo ljudi s solznimi očmi v naše uredništvo in nas prosijo, naj jim napravimo prošnje. In to je umevno, kajti pošten oče skrbi za svoje deca, — kaplančki pa ne vedo ceniti to skrbi, ker so prvič sami za ušesi mokri, drugič pa niso in ne bodo nikdar za otroke skrbeli.

Iz Spodnje-Štajerskega.

Prvaška štacuna v Ptuju. Piše se nam kažele: Ptujčanje se ponasaše s svojim mestom in z lepim redom, v katerem se nahaja. Mi vam povemo, da je vse vkup figa, dokler bode v mestu nas kmetovalce na zanjko lovili kakor pse in vlekli v svojo štacuno ter nas prisilili da kupujemo v „imenu naroda“ slabo blago za drage denarje. In to se godi danes in nekateri kmetje so se že domenili, da bodo prišli le gorjačo v mesto: kadar prileti potem agent ali one „narodne“ štacune za mano, udrihne po njem z gorjačo. Tako se bodo ti prvakiški ljudje menda navadili, da se kupce ne sme po cestah loviti, ker ima vsak človek pravico, biti nenadlegovan. Zdjaj je n. pr. pri novi prvakiški klerikalni štacuni v navadi, da nas love po cesti, ako pridem po tej ali oni cesti, gotovo prileto do Vračka trgovski priganjač za mano. To na grè, pri moji veri! Slaba mora biti trgovina, ki si hoče pomagati s tako umazano konkurenco. To je eno! Ali nova prvakiško-klerikalna štacuna napravila tudi svoje izloge (Auslage) med vrat in — ako tega drugi trgovci-domačini ne smejo zakaj ravno gg. Mahorič & Seligo? Slišali smo sicer, da sta bila zaradi izlog že kaznovana, ali zdi se nam, da jih bode treba občutneje za ušesi prijeti. To je drugo! In zdaj še tretje. Skoro na vsaki cestni tablici, na vsaki drugič hiši, na vsakem kandelabru in vsakem stranišču v ptujskem okraju najdeš nabite cegelce te prvakiške tvrdke. Tako postopanje sramoti ves trgovanstan. Hudirja, kdo bode mačka v zaključ kupiti! Za vse prvakiško-klerikalne besede ne dam nič počen groš. Mi pametni kmetiči bomo hodili mimo nove prvakiške štacune, če ne drugače, pa z gorjačo v roki. Sicer pa prosimo, da napravimo mesto tej umazani konkurenci konec. V okolici pa s-